

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/wrzesien-1939/128691,Barwy-Wrzesnia-Slajdy-kolorowane-z-kolekcji-Juliena-Bryana-w-Warszawie.html>

Otwarcie wystawy „Oblężenie Warszawy 1939. Fotografie Juliana Bryana” w warszawskim Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia”, 3 września 2019 r. (fot. Sławek Kasper, IPN)

ARTYKUŁ

Barwy Września. Slajdy kolorowane z kolekcji Juliana Bryana w Warszawie

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: KONRAD ŚLUSARSKI 24.09.2026

Julien Bryan, amerykański filmowiec i dokumentalista, znany ze zdjęć wykonanych w czasie obrony Warszawy we wrześniu 1939 r., utrzymywał się

między innymi z wygłaszania wykładów i prezentacji dla publiczności. W trakcie wystąpień prezentował wykonane przez siebie filmy i fotografie.

W pierwszych dekadach XX wieku korzystano wyłącznie z fotografii czarno-białej. W celu ożywienia utrwalonych obrazów i nadania im kolorystyki wynaleziono technikę zwaną koloryzowaniem zdjęć. Polegała ona na ręcznym malowaniu nośnika odbitki pozytywowej fotografii (najczęściej płytki szklanej).

Potrzeba matką wynalazku

Praca wymagała dużych umiejętności i precyzji. Dobierana kolorystyka była już interpretacją artystyczną osoby kolorującej. Można zakładać, iż kolory na takich zdjęciach nie oddają rzeczywistych kolorów fotografowanego obiektu lub osoby, choć na pewno mogły być zbliżone (np. w przypadku flag, mundurów i innych elementów o ustalonej kolorystyce).

Dlatego najczęściej była wykorzystywana przez osoby prezentujące swe fotografie publicznie, np. w czasie odczytów i wykładów. Wykorzystywano ją także w publikacjach. Na pewno robiły one dużo większe wrażenie na odbiorcy niż zdjęcia czarno-białe.

Transport rannej kobiety ulicą

Freta do pobliskiego szpitala -

zbliżenie. Przechodzą przed

dzwonnica kościoła pw. św. Jacka.

Z tyłu grupa dzieci i młodzieży.

Pośrodku mężczyzna

prawdopodobnie z ochrony

cywilnej (w hełmie wz. 31, z

maską przeciwigazową na szyi),
po lewej uczennica (lub harcerka)
w berecie i z tarczą na ramieniu.
Kolorowanie obrazu widoczne jest
szczególnie na włosach i
ubraniach. Warszawa, wrzesień
1939 r. Autor: Julien Bryan.
Zdjęcie z kolekcji Juliana Bryana
(fot. z zasobu AIPN)

Kobieta z dzieckiem na ręku
rozmawia z żołnierzem
pilnującym prac przy budowie
umocnień na placu Weteranów
1863 na Pradze - zbliżenie.
Wyraźnie widać kolorowanie na
mundurze i ubraniach. Warszawa,
7 września 1939 r. Autor: Julien
Bryan. Zdjęcie z kolekcji Juliana
Bryana (fot. z zasobu AIPN)

Prezentowana technika zanikła w momencie wejścia do użytku fotografii kolorowej i jej coraz szerszego stosowania od przełomu lat trzydziestych i czterdziestych ubiegłego wieku. Wówczas kolorowanie zdjęć było już zbędne.

Dzisiejsza perspektywa

Obecnie niekiedy trudno odróżnić zdjęcie kolorowe od kolorowanego, zwłaszcza, kiedy mamy do czynienia z

wtórą reprodukcją.

O ile w przypadku niektórych obrazów od razu widać, że zostały pomalowane, to niektóre do złudzenia przypominają zdjęcia kolorowe. Może to prowadzić do pomyłek interpretacyjnych.

**Chłopiec w oknie zakładu
szewskiego Jana Białego. Zwraca
uwagę nienaturalny odcień
włosów i twarzy. Warszawa,
wrzesień 1939 r. Autor: Julien
Bryan. Zdjęcie z kolekcji Juliana
Bryana (fot. z zasobu AIPN)**

**Mieszkańcy zniszczonego domu
na ul. Julianowskiej wśród
ocalonego mienia. Warszawa,
wrzesień 1939 r. Autor: Julien
Bryan. Zdjęcie z kolekcji Juliana
Bryana (fot. z zasobu AIPN)**

**Flaga amerykańska i tabliczka z
godłem na frontonie ambasady
Stanów Zjednoczonych w
Warszawie, mieszczącej się w
willi Stanisława Lilpopa (Al.
Ujazdowskie 29). Warszawa,
wrzesień 1939 r. Autor: Julien
Bryan. Zdjęcie z kolekcji Juliana
Bryana (fot. z zasobu AIPN)**

Kolorowanie dawnych zdjęć ponownie zaczęto stosować w dzisiejszych czasach dzięki coraz dokładniejszym i rozpowszechnionym narzędziom do graficznej obróbki obrazów.

Znajdujące się w zbiorach Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej kopie cyfrowe kolorowanych diapozytywów szklanych z kolekcji Juliana Bryana są świadectwem stosowanej niegdyś techniki. Oryginały przechowywane są w Narodowym Muzeum Stanów Zjednoczonych Pamięci Holokaustu (United States Holocaust Memorial Museum, USHMM) w Waszyngtonie.

**Narożnik nowoczesnego domu
mieszkalnego przy Żelaznej 99
(róg ul. Nowolipie 78) zniszczony
8 września przez bombę lotniczą -
zbliżenie przez fragment ul.
Żelaznej. Warszawa, 8 września
1939 r. Autor: Julien Bryan.
Zdjęcie z kolekcji Juliana Bryana
(fot. z zasobu AIPN)**

**Ślady po odłamkach na ścianie
murowanego budynku na Pradze
- zbliżenie. Ślady kolorowania są
bardzo słabo widoczne.
Warszawa, wrzesień 1939 r.
Autor: Julien Bryan. Zdjęcie z
kolekcji Juliana Bryana (fot. z**

zasobu AIPN)

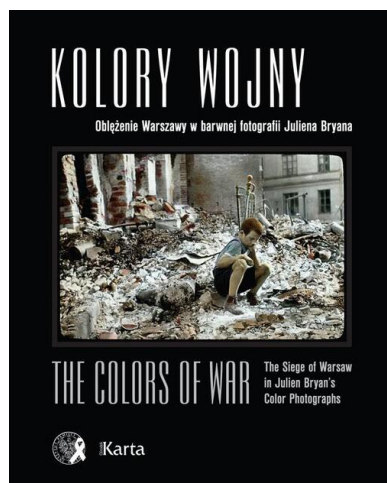

**Furmanka z ludźmi i ich
dobytkiem oraz przechodnie na
ulicy warszawskiej Pragi mijają
dom spalony po trafieniu
niemieckimi bombami lotniczymi
lub pociskami artylerii. Miejscami
kolorowanie obrazu jest wyraźnie
widoczne. Warszawa, wrzesień
1939 r. Autor: Julien Bryan.
Zdjęcie z kolekcji Julienu Bryana
(fot. z zasobu AIPN)**

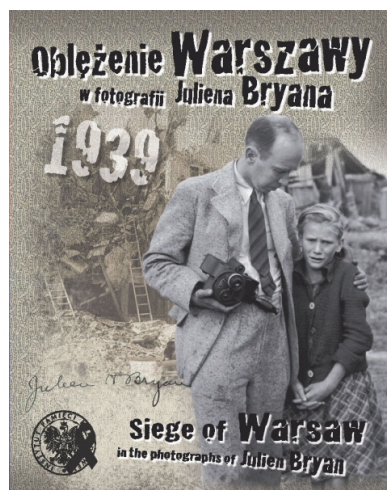
* * *

W 2010 r. wydane zostały albumy „Oblężenie Warszawy w fotografii Julienu Bryana” i „Kolory wojny” oraz zorganizowano wystawę „Amerykanin w Warszawie. Stolica w obiektywie Julienu Bryana 1936–1974” (we współpracy z Domem Spotkań z Historią w Warszawie, 19.11.2010–13.03.2011).

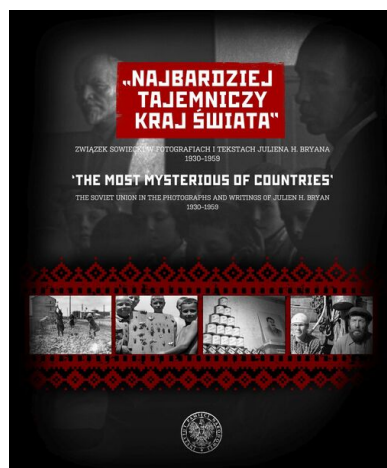
W 2020 roku został wydany album fotografii Bryana ze Związku Sowieckiego z lat 1930–1959 „Najbardziej tajemniczy kraj świata. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Julienu H. Bryana 1930–1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930–1959”, pod redakcją naukową Tomasza Stempowskiego.

**Kolory wojny. Oblężenie
Warszawy w barwnej fotografii
Juliena Bryana / The Colors of
War. The Siege of Warsaw in
Julien Bryan's Color Photographs,
Warszawa 2010, Instytut Pamięci
Narodowej, Ośrodek Karta, 160 s.**

**Oblężenie Warszawy w fotografii
Juliena Bryana / Siege of Warsaw
in the photographs of Julien
Bryan, redakcja Jacek Zygmunt
Sawicki i Tomasz Stempowski,
Warszawa 2010, 222 s.**

„Najbardziej tajemniczy kraj świata”. Związek Sowiecki w fotografiach i tekstach Julienu H. Bryana 1930-1959 / The Most Mysterious of Countries. The Soviet Union in the Photographs and Writings of Julien H. Bryan 1930-1959, redakcja naukowa Tomasz Stempowski, Warszawa 2020, 440 s.

3 września 2019 roku w warszawskim Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” otwarta została wystawa „Oblężenie Warszawy 1939. Fotografie Julienu Bryana”. Wernisażowi towarzyszył pokaz filmu Eugeniusza Starky'ego „Ostatni korespondent – oblężenie Warszawy 1939”.

W spotkaniu wzięli udział syn słynnego fotoreportera Julienu Bryana – Sam Bryan, Eugeniusz Starky – autor filmu oraz bohaterowie fotografii sprzed ponad 80 lat: Kazimiera Mika (dziewczynka, którą przytula Bryan i która rozpacza po zabitej siostrze) i Zygmunt Aksienow (chłopiec z kanarkiem).

**Kazimiera Mika - dziewczynka ze
zdjęcia Juliana Bryana, 3 września
2019 r. (fot. Sławek Kasper, IPN)**

**Zygmunt Aksienow - chłopiec z
kanarkiem ze zdjęcia Juliana
Bryana, 3 września 2019 r. (fot.
Sławek Kasper, IPN)**

**Sam Bryan oraz bohaterowie
fotografii jego ojca sprzed ponad
80 lat: Kazimiera Mika i Zygmunt
Aksienow, 3 września 2019 r.
(fot. Sławek Kasper, IPN)**

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ